

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de
juridische eerstelijnsbijstand
- Definitieve goedkeuring

Dit besluit van de Vlaamse regering concretiseert de praktische uitwerking van de bepalingen met betrekking tot de juridische eerstelijnsbijstand uit het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand. Op die manier wordt er uitvoering gegeven aan het Vlaamse kader dat zorgt voor een harmonisering van de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Dit besluit heeft betrekking op het beleidsveld justitie en handhaving.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 11 september 2020 (over de reorganisatie van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur en de samenvoeging van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur met het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen) werd beslist dat deze bevoegdheid in de toekomst onder het beleidsveld justitie en handhaving zal vallen, maar dat de oprichting van het beleidsveld justitie en handhaving pas operationeel wordt op de datum van de oprichting van het agentschap dat de bijhorende bevoegdheden zal uitoefenen (artikel 61 van het BVR van 11 september 2020).

Met dit besluit wordt er overeenkomstig strategische doelstelling 5.3.3 van de beleidsnota Justitie en Handhaving 2019-2024 gestreefd naar een laagdrempelige, kwalitatieve en efficiënte juridische eerstelijnsbijstand.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het voorontwerp besluit werd principiële goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 2 juli 2021 (VR 2021 0207 DOC.0748-1 en VR 2021 0207 DOC.0748-2). Het besluit werd voor advies overgemaakt aan de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en van de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens.

Op 20 juli 2021 verstrekte de **Vlaamse Toezichtcommissie** voor de verwerking van persoonsgegevens advies nr. 2021/61 en op 3 augustus 2021 bracht de **Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin** haar advies uit. Voor de bespreking van deze adviezen wordt verwezen naar de nota aan de Vlaamse Regering bij de tweede principiële goedkeuring van het voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de juridische eerstelijnsbijstand (VR 2021 0309 DOC.1020-1).

Aangepast aan de bovenstaande adviezen werd het voorontwerp besluit een tweede keer principiële goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 3 september 2021 (VR 2021 0309 DOC.1020-1; VR 2021 0309 DOC.1020-2; VR 2021 0309 DOC.1020-3; VR 2021 0309 DOC.1020-4). Het besluit werd vervolgens voor advies overgemaakt aan de Raad van State.

Op 6 oktober 2021 bracht de afdeling Wetgeving van de **Raad van State** haar advies uit. Dit advies heeft aanleiding gegeven tot de aanpassing van het voorliggend voorontwerp van besluit. Hieronder wordt ingegaan op het advies:

- De Raad formuleert in opmerking 3.2 de aanbeveling om een rechtsgrond voor de erkenningsregeling op te nemen in het decreet. Omdat de erkenningsregeling in functie van de subsidiëring staat en hiervoor reeds rechtsgronden in het decreet aanwezig zijn, wordt deze aanbeveling niet gevolgd.
- De Raad geeft aan dat het decreet van 26 april 2019 geen uitdrukkelijke machtiging bevat om de kwetsbare groepen te definiëren of criteria met betrekking tot kwetsbare groepen vast te leggen. Als gevolg hiervan kunnen artikel 1, 6° en artikel 22, vierde lid, van het ontwerp geen doorgang vinden.

Ingevolge dit advies en om in overeenstemming te blijven met het legaliteitsbeginsel, zal via een wijzigingsdecreet aan artikel 27, §3 van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand een vierde lid toegevoegd worden dat als volgt luidt:

“De Vlaamse Regering definieert wat kwetsbare groepen zijn en legt de criteria vast voor het bepalen van de kwetsbaarheid van de doelgroepen.”

Hiermee wordt de Vlaamse Regering uitdrukkelijk gemachtigd om voormelde zaken te bepalen.

- Volgens de Raad van State voorziet het artikel 36, lid 4, van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG), gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 ervan, in een verplichting om de toezichthoudende autoriteit, bedoeld in de wet van 3 december 2017 ‘tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit’, te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel.

Inmiddels werd bij artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens opgericht. De Vlaamse Toezichtcommissie (VTC) is een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid en is als toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens in de zin van artikel 36, lid 4, van de AVG verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de AVG door de instanties. Ingevolge het artikel 51, lid 1, van de AVG kan immers elke lidstaat één of meer onafhankelijke overheidsinstanties, verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van deze verordening oprichten.

Sinds de bekendmaking van de aanstelling van de leden van de VTC door de Vlaamse Regering in het Belgisch Staatsblad d.d. 29 maart 2019, is de VTC ingevolge artikel 10/4, §1, van voornoemd decreet bevoegd om hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van het Vlaams Parlement of

de Vlaamse Regering adviezen te verstrekken omtrent elke aangelegenheid met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens. Er moet aldus worden vastgesteld dat er in dit geval een advies is waarbij het ontwerp is getoetst aan de AVG.

- Om tegemoet te komen aan opmerking 5 van het advies van de Raad, is de rubriek "rechtsgronden" aangevuld met een verwijzing naar artikelen 38, § 4, tweede lid en 46 van het decreet van 26 april 2019.
- De Raad geeft aan dat artikel 2, eerste lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 september 2021 in werking moet treden voor artikel 1, 1° van dit besluit. De inwerkingtreding van beide besluiten verloopt gelijktijdig volgens de vooropgestelde planning. Dit artikel behoeft dus geen wijziging.
- Opmerking 7 van het advies van de Raad, met betrekking tot mededelingen via mail in artikel 2 van het voorliggende besluit, behoeft geen aanpassing in het voorliggende ontwerpbesluit.
- De Raad geeft aan dat artikel 8 van het ontwerp best herzien wordt omdat een beroep gedaan wordt op het procedé van de stilzwijgende beslissing.

Om de continuïteit van juridische eerstelijnsbijstand over alle werkgebieden te vrijwaren, behouden we noodzakelijkerwijs het principe van stilzwijgende beslissing. Bovendien is het altijd in het voordeel van de betrokkene.

De Raad geeft in opmerking 9.1 een gelijkaardige opmerking met betrekking tot de impliciete goedkeuring van het bijgestuurde meerjarenplan. Bovenstaande motivering met betrekking tot artikel 8 van het ontwerp geldt ook voor deze bepaling.

- Conform de suggestie van de Raad in opmerking 9.2 om de termijn te laten ingaan vanaf de dag waarop de minister het bijgestuurde meerjarenplan heeft ontvangen is artikel 9, tweede lid en artikel 2, tweede lid van het voorliggende ontwerp aangepast.
- Opmerking 10 in het advies van de Raad geeft aan dat voorwaarden waaraan advocaten moeten voldoen in het ontwerp zelf geregeld dienen te worden.

Conform deze opmerking is artikel 19, 6° van het voorliggende besluit aangepast. Hierin is als voorwaarde opgenomen dat advocaten moeten beschikken over voldoende relevante professionele ervaring. Parallel werd artikel 17, 5° van het voorliggende besluit aangepast.

- In opmerking 11 wijst de Raad erop dat er in het ontwerp geen uitvoering wordt gegeven aan artikel 28, § 2, derde lid van het decreet van 26 april 2019.

In het advies lijkt een verwarring te zijn ontstaan tussen de beroepsprocedure met betrekking tot de opmaak van de lijst en de selectie van advocaten van deze lijst. In het ontwerp is geen beroepsprocedure opgenomen met betrekking tot de selectie van een advocaat op basis van de lijst omdat hiervoor geen rechtsgrond in het decreet van 26 april 2019 is voorzien. Er is geen beroepsprocedure voorzien met betrekking tot de samenstelling van de lijst omdat dit reeds voorzien is in het Gerechtelijk wetboek.

- Artikel 32 is aangepast conform de aanbeveling in opmerking 12 in het advies van de Raad. De niet-exhaustieve lijst met mogelijke uitzonderlijke gevallen is opgenomen in artikel 32 van het ontwerp.

- Voor artikel 34 en artikel 41 van het voorliggend ontwerp geeft de Raad aan dat de categorieën van verwerkte persoonsgegevens en maximumtermijnen voor het bewaren van persoonsgegevens moeten geregeld worden op het niveau van decreet.

Beide bepalingen zijn tot stand gekomen rekening houdend met het advies van de VTC voor de verwerking van persoonsgegevens. De VTC beveelt aan dat bij voorkeur de decreten de verwerkingen in de zin van artikel 6.1, punt c) of punt e), AVG omkaderen en de “essentiële elementen” van die verwerkingen vermelden. Dit is geen verplichting. De AVG vereist voor de gegevensverwerking immers enkel een juridische grondslag. In deze verordening is niet bepaald dat deze juridische grondslag decretaal verankerd moet zijn. Een duidelijke juridische basis via een uitvoeringsbesluit is voldoende.

De opvatting dat artikel 22 GW en artikel 8 EVRM vereisen dat de essentiële elementen wettelijk/decretaal moeten worden vastgelegd stoelt in belangrijke mate op het uitgangspunt dat elke verwerking van persoonsgegevens ook een inmenging vormt in het privéleven van burgers. Nochtans kan er een onderscheid worden gemaakt tussen het grondrecht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het grondrecht op gegevensbescherming en aldus niet elke verwerking van persoonsgegevens een (potentiële) inmenging vormt in het privéleven van burgers. Waar voor inmengingen in het privéleven steeds een decretale omkadering vereist is, kan met betrekking tot gegevensbescherming een reglementaire regeling (via besluit) voldoende zijn. Geval per geval moet dus worden nagegaan of er geen sprake is van een inmenging in de persoonlijke levenssfeer. Als het gaat over verwerkingen van niet-gevoelige persoonsgegevens en de verwerkingen geen impact hebben op het privéleven, kan geoordeeld worden dat het voldoende is de belangrijkste elementen in een besluit vast te leggen. In casu is dat het geval.

Omwille van deze redenen werden artikel 34 en 41 van het voorliggend besluit niet gewijzigd.

- Bij artikel 41, vijfde lid van het ontwerp van besluit geeft de Raad het advies om dit te herschrijven zodat vermeden wordt dat deze bepaling geïnterpreteerd zou kunnen worden op een wijze die strijdig is met artikel 40, eerste lid, van het decreet van 26 april 2019.

Deze aanbeveling wordt niet gevolgd. Aangezien het risico dat deze bepaling wordt geïnterpreteerd op een wijze die strijdig is met artikel 40, eerste lid van het decreet van 26 april 2019 klein is, wordt de bepaling niet gewijzigd.

Andere wijzigingen:

Ter rechtzetting van een materiële fout is artikel 51 van het ontwerp gewijzigd. De verwijzing naar artikel 2, 7° is uit de opsomming geschrapt. Het is een definitie die wordt gebruikt in het kader van de werking van de justitiehuisen en niet de juridische eerstelijnsbijstand. Bijgevolg wordt dit hier geschrapt.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Sinds 1 juli 2014 is Vlaanderen inhoudelijk bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de commissies die de bijstand organiseren, en sinds 1 januari 2015 voor de subsidiëring van die commissies. Op het einde van de vorige legislatuur werd het nieuwe voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand goedgekeurd door het Vlaams Parlement dat de juridische eerstelijnsbijstand (en de justitiehuisen) een Vlaams kader gaf.

In dit decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand werden krachtlijnen en principes van de juridische eerstelijnsbijstand vastgelegd door zowel een nieuw inhoudelijk kader als een subsidiekader te ontwikkelen. Enerzijds worden op die manier de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies geharmoniseerd. Anderzijds wordt de samenwerking met andere actoren die op het vlak van eerstelijnsbijstand actief zijn geoptimaliseerd. Daarbij wordt het onthaal van burgers die op zoek zijn naar juridische eerstelijnsbijstand verbonden aan het geïntegreerd breed onthaal. Dit regelgevend kader heeft als doel de drempel naar de juridische eerstelijnsbijstand laag te houden en burgers op een geïntegreerde wijze snel de hulp te kunnen laten vinden die ze nodig hebben.

Tot op heden wordt de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand nog geregeld via de bestaande federale regelgeving. Zo worden de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand en de omschrijving van de commissies ter zake tot nu toe geregeld door artikel 508/1 tot en met 508/6 van het Gerechtelijk Wetboek. De erkenning van organisaties voor juridische bijstand, de samenstelling en de werking van de commissies voor juridische bijstand en het bepalen van objectieve indicatoren voor de subsidiëring ervan, worden tot vandaag geregeld door het koninklijk besluit van 20 december 1999 tot bepaling van de nadere regels inzake erkenning van de organisaties voor juridische bijstand, alsook betreffende de samenstelling en de werking van de commissie voor juridische bijstand en tot vaststelling van de objectieve criteria van subsidiëring van de commissies voor juridische bijstand, overeenkomstig de artikelen 508/2, § 3, tweede lid, en 508/4, van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 4 september 2002. Vlaanderen heeft de subsidiëring en de organisatie van de commissies voor juridische bijstand in eerste instantie voortgezet op basis van de geldende federale regelgeving.

In voorliggend voorontwerp van besluit wordt de praktische uitwerking van de bepalingen uit het decreet van 26 april 2019 verder geconcretiseerd. De voorzitters van de commissies voor de juridische eerstelijnsbijstand en de Orde van Vlaamse Balies werden via verschillende feedbackmomenten betrokken bij de opmaak hiervan waardoor we tot een gedragen voorontwerp van besluit zijn gekomen. Met dit voorontwerp van besluit kunnen we eindelijk op basis van een Vlaams uniform kader een laagdrempelige, kwalitatieve en efficiënte juridische eerstelijnsbijstand garanderen. Aan de hand van de meerjarenplannen, de jaarlijkse inhoudelijke en financiële verslagen wordt de werking van de verschillende commissies bovendien gemonitord en bijgestuurd waar nodig.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Hoofdstuk 1. Definities en algemene bepalingen

Artikel 1

In dit artikel worden een aantal basisbegrippen gedefinieerd.

Artikel 2

Er is gekozen om zoveel als mogelijk mededelingen via e-mail te laten verlopen. Andere communicatiemiddelen zijn nog steeds mogelijk en kunnen toegelaten worden door de minister. Er zijn een aantal situaties gedefinieerd waarbij een bevestiging van ontvangst gevraagd wordt.

Hoofdstuk 2. Organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand

Afdeling 1. Werkgebied van de commissies

Artikel 3

Het werkgebied waarbinnen de commissies hun activiteiten uitoefenen wordt door de minister bepaald. Hierbij wordt rekening gehouden met de voorwaarden die vastgelegd zijn in het decreet van

26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand. Het is de bedoeling dat alle regio's onder een werkgebied van een commissie vallen en dus de werking gebiedsdekkend is.

Afdeling 2. Erkenning van de commissies

Artikelen 4 tot en met 10

Deze artikelen behoeven geen verdere toelichting.

Afdeling 3. Samenstelling en werking van de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand

Artikel 11

De commissies voor juridische bijstand moeten de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand op zich nemen. Om te garanderen dat daarbij rekening wordt gehouden met het wegwerken van drempels, moeten de commissies minstens samengesteld zijn uit vijf vertegenwoordigers van de balie en drie vertegenwoordigers van de kernpartners van het geïntegreerd breed onthaal, namelijk telkens één vertegenwoordiger van het OCMW, het erkende centrum voor algemeen welzijnswerk en de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds. De kernpartners van het geïntegreerd breed onthaal kunnen in consensus beslissen om af te wijken van dit minimumaantal. Daar waar er nog geen geïntegreerd breed onthaal samenwerkingsverband actief is, worden dezelfde organisaties in dezelfde verhouding betrokken.

Om voldoende rekening te houden met het perspectief van de meest kwetsbaren in de samenleving en andere organisaties die juridische bijstand verlenen, is het noodzakelijk dat de commissie in haar organisatiestructuur ook zorgt voor twee vertegenwoordigers van middenveldorganisaties en andere organisaties die met de meest kwetsbare doelgroepen werken, bijvoorbeeld met etnisch-culturele minderheden, jongvolwassenen of personen in armoede of andere niet-commerciële organisaties die juridische bijstand verlenen zoals wetswinkels en huurdersbonden. Voor elke vertegenwoordiger moet ook een plaatsvervanger aangeduid worden.

Het besluit omschrijft de minimale samenstelling van de commissie. Commissies kunnen deze samenstelling zelf uitbreiden indien ze dat opportuun vinden. Zodoende kunnen zij maximaal rekening houden met hun regionale context. Daarbij moet men er rekening mee houden dat het aantal vertegenwoordigers en hun plaatsvervangers van de balie steeds gelijk zijn aan het aantal vertegenwoordigers en hun plaatsvervangers van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal en van de organisaties met de meest kwetsbare doelgroepen. De samenstelling van de commissie wordt nader omschreven in het meerjarenplan van elke commissie. Indien een commissie moeilijkheden ondervindt om de verschillende voormelde categorieën te laten vertegenwoordigen in haar samenstelling, kan de minister gemotiveerd afwijkingen toestaan op de samenstelling zoals opgenomen in het besluit, zodat de niet-deelname van de minimale partners niet leidt tot een impasse. De commissie dient hiervoor wel aan te tonen dat ze herhaaldelijke en gerichte inspanningen heeft geleverd om aan de criteria te kunnen beantwoorden.

Artikelen 12 tot en met 13

Deze artikelen behoeven geen verdere toelichting.

Artikel 14

De penningmeester of een plaatsvervanger beheert de financiën van de commissie. Onder de financiën van de commissie valt bijvoorbeeld het beheer van de subsidies die conform dit besluit aan de commissie worden toegekend.

Artikel 15

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting

Artikel 16

Voor een geldige stemming moet ten minste drie vierde van de leden of hun plaatsvervangers aanwezig zijn. Er is gekozen om te werken met plaatsvervangers zodat de afwezigheid van leden niet tot een impasse leidt. De voorzitter of zijn plaatsvervanger heeft een doorslaggevende stem wanneer er een staking van stemmen is. Het huishoudelijk reglement kan uitzonderingen op de bepaling van een beslissing bij meerderheid formuleren, zodat de dagelijkse werking niet in het gedrang komt. Dit kan echter enkel in geval van beslissingen van ondergeschikt belang of aanvullende aard die noodzakelijk zijn voor de dagelijkse werking. Tijdens de vergadering kunnen ook andere betrokkenen uitgenodigd worden, maar zij hebben geen stemrecht.

Artikel 17

Elke commissie voor juridische eerstelijnsbijstand dient een huishoudelijk reglement op te stellen met een aantal minimale aspecten zoals de wijze waarop de verkiezingen voor de aanstelling van beheersfuncties verloopt en de frequentie, de plaats waar ze haar zetel heeft, enz.

Afdeling 4. Selectie van de advocaten die optreden in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand

Artikel 18

Om de kwaliteit van de dienstverlening door de advocaten te waarborgen, selecteren de commissies de advocaten uit een lijst, die door de balie uit het werkgebied van de commissie wordt samengesteld. De regeling voor beroepen tegen beslissingen over de lijst van advocaten is vastgelegd in artikel 28, §2, eerste lid van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en juridische eerstelijnsbijstand. Hierbij oordeelt de commissie of de advocaat voldoet aan de vereisten. Er dienen steeds voldoende advocaten te worden geselecteerd zodat de taken uitgevoerd kunnen worden. Commissies kunnen steeds nieuwe advocaten selecteren. Ze kunnen ook advocaten verwijderen uit de selectie wanneer zij niet voldoen aan de vooropgestelde voorwaarden.

Artikel 19

Dit artikel bepaalt de voorwaarden waaraan de advocaten belast met het verlenen van juridische eerstelijnsbijstand moeten voldoen. Door deze op te nemen in het regelgevend kader wordt een minimale kwaliteit van het juridische eerstelijnsadvies voorzien.

Artikel 20

De commissie brengt de advocaat individueel op de hoogte van haar gemotiveerde beslissing om de advocaat te selecteren of te schrappen uit te selectie. De advocaat kan steeds gebruik maken van het mechanisme van willig beroep, d.i. een beroep dat wordt ingediend bij het orgaan dat de bestreden beslissing genomen heeft.

Afdeling 5. Taken van de commissies

Artikel 21

De commissie ontwikkelt in overleg met deskundigen uit het welzijnswerk een vormings-, trainings- en opleidingsbeleid voor de advocaten van de commissies teneinde hen te ondersteunen in (1) het geven van adviezen op een voor de gebruiker verstaanbare manier, (2) de kennis over het welzijnswerk en de sociale kaart met aanbod aan hulp- en dienstverlening in hun regio en (3) de kennis over de leefwereld van specifieke kwetsbare groepen. De basisopleiding omvat zowel een welzijnsgericht luik als een juridisch luik. Het welzijnsgericht luik kan volgende onderdelen bevatten: methodologie, vraagverheldering en verkenning, klare taal, deontologie/ethiek, inleiding sociaal werk en sociaal beleid, kennis van de sociale kaart van het beschikbaar hulpaanbod in Vlaanderen, bemiddeling in diverse sectoren,... Het juridische luik kan bijvoorbeeld bestaan uit: werking van de eerstelijnsbijstand met ten minste aandacht voor het ontsluiten van publiek beschikbare juridische informatie, gegevensbescherming,...

Artikel 22

De commissies dienen hun aanbod op een zodanige wijze te organiseren dat elke burger, en in het bijzonder de meest kwetsbare burger met al zijn/haar mogelijkheden en kwetsbaarheden (bv. mensen met een beperking, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen die in armoede leven, enz.), daarvan daadwerkelijk gebruik kunnen maken. De commissies moeten hun doelgroepenbeleid vastleggen en uitwerken in het meerjarenplan. Om het aanbod te kunnen voorzien, dienen zij bekendmakingscampagnes te organiseren, afspraken te maken met diensten die deze kwetsbare groepen bereiken om de drempel die bestaat voor kwetsbare groepen, te overwinnen en specifieke participatiemethodieken hanteren om kwetsbare groepen bij haar werkzaamheden te betrekken. In het artikel worden vijf criteria omschreven voor de bepaling van kwetsbaarheid van de doelgroepen.

Artikel 23

Dit artikel beschrijft een aantal voorwaarden waaraan de dienstverlening van de commissie dient te voldoen zodat het aanbod op een laagdrempelige en kwaliteitsvolle wijze vorm krijgt.

Artikel 24

In haar werking promoot de commissie herstelgerichte en alternatieve vormen van conflicthantering. Door deze bepaling op te nemen in dit besluit worden de advocaten gewezen op hun rol om tijdens het geven van een eerstelijns juridisch advies naast strafrechtelijke interventies ook reeds vermelding te maken van alternatieve benaderingen in het omgaan met criminaliteit. Slachtofferdaderbemiddeling is hierin een concreet voorbeeld.

Artikel 25

De juridische eerstelijnsbijstand dient onafhankelijk van de juridische tweedelijnsbijstand te worden georganiseerd om te vermijden dat belangenvermenging ontstaat. Anderzijds verwachten we dat de commissies gebruikers vlot kunnen doorverwijzen naar de juridische tweedelijnsbijstand indien dat nodig blijkt te zijn. Hiertoe werken de commissies een samenwerkingsmodel uit met de bureaus voor juridische bijstand.

Artikel 26

De commissies ontwikkelen een geschreven referentiekader voor grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van de gebruikers. Dit artikel bepaalt hieromtrent de modaliteiten. Grensoverschrijdend gedrag van advocaten ten aanzien van de gebruikers wordt gemeld aan de administratie en aan de balie. Vanzelfsprekend wordt deze informatie doorgegeven aan de minister.

Afdeling 6. Klachten en bemiddeling

Artikel 27

Dit artikel beschrijft de manier waarop een klacht kan worden ingediend bij de commissie en aan welke voorwaarden een schriftelijke klacht moet voldoen om ontvankelijk te zijn. Naar analogie met artikel II.76 van het Bestuursdecreet werd geoordeeld dat voor mondelinge klachten, zoals omschreven in artikel 27 van het besluit, die ook mondeling beantwoord kunnen worden, geen ontvankelijkheidsonderzoek nodig is.

Artikel 28

De commissie kan de naam van de indiener en het voorwerp van de klacht enkel bekendmaken bij de betrokkene tegen wie de klacht gericht is of bij andere betrokken overheidsinstanties als de indiener daarvoor voorafgaandelijk zijn uitdrukkelijke en geïnformeerde, schriftelijke toestemming heeft gegeven. De commissie informeert de indiener van de klacht op gepaste wijze over zijn rechten in het kader van de verwerking van persoonsgegevens.

Artikel 29

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 30

Dit artikel geeft het belang van neutraliteit aan en verbiedt de commissie om feiten bekend te maken die schade kunnen berokkenen aan de indiener of de betrokkene.

Artikel 31

De commissie kan oordelen of bemiddeling aangewezen is en kan een bemiddelaar aanduiden. De indiener moet binnen een termijn bepaald door de commissie aangeven of hij al dan niet van de mogelijkheid gebruik maakt. Als de indiener niet reageert voor het verstrijken van de termijn, wordt ervan uitgegaan dat de indiener niet ingaat op het aanbod van bemiddeling.

Artikel 32

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 33

Dit artikel beschrijft wanneer een klacht kan ingediend worden bij de Vlaamse Ombudsdienst.

Afdeling 7. Omgaan met gegevens

Artikel 34

Dit artikel regelt de verwerking van persoonsgegevens door de commissies en de advocaten en, zoals vereist door de AVG, legt de essentiële elementen van de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens vast. Een goede samenwerking is noodzakelijk tussen de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verlenen, en hulp- en dienstverlenende organisaties voor de gebruikers bij wie een ruimere problematiek gedetecteerd wordt. Om de hulp- en dienstverlening op een goede en kwaliteitsvolle wijze te kunnen continueren zonder extra drempels te installeren, is gegevensuitwisseling tussen de advocaten en de hulp- en dienstverlenende organisaties noodzakelijk. Dit artikel bepaalt de voorwaarden die commissies in acht moeten nemen inzake het verwerken van persoonsgegevens, het informeren van de gebruikers over de verwerking van de persoonsgegevens en zijn rechten in dit kader.

Bovendien verwerken de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verstrekken persoonsgegevens. In dit kader nemen zij passende technische en organisatorische maatregelen ter bescherming van deze gegevens. Ze bewaren de gegevens maximaal vijf jaar.

Het uitwisselen van persoonsgegevens tussen de advocaten onderling en tussen de advocaten en andere actoren die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, kunnen enkel onder de strikte voorwaarden, vermeld in dit besluit.

De persoonsgegevens worden uitgewisseld conform de verwerkersovereenkomst die de commissie met elke advocaat sluit. Een verwerkersovereenkomst is een contract ondertekend door twee partijen, m.n. (1^o) de verwerkingsverantwoordelijke en (2^o) de verwerker. De commissie is de verwerkingsverantwoordelijke en wordt verantwoordelijk gehouden voor wat er met de persoonsgegevens gebeurt. De verwerker is hier de advocaat die een deel of de gehele verwerking uit handen neemt van de verantwoordelijke. De verwerkersovereenkomst regelt dat advocaten zorgvuldig met de persoonsgegevens omspringen en zich bovendien houden aan de afspraken die daarover zijn gemaakt in de overeenkomst.

Dit artikel bepaalt ook welke informatie de advocaten aan de commissies bezorgen, er zijn zeven categorieën bepaald. Om zo uniform mogelijk te werken, wordt er door de minister, in afstemming met de commissies, een lijst met registratievariabelen opgesteld. De uitwisseling van gegevens tussen advocaten en de commissies gebeurt via een beveiligde toepassing en enkel na instemming van de gebruiker.

Dit artikel bepaalt eveneens welke persoonsgegevens van de kandidaat-leden van de commissie verwerkt worden. Er zijn zes categorieën bepaald. Er worden ook zes categorieën van persoonsgegevens bepaald welke verwerkt worden bij de selectie van de advocaten. De leden, kandidaat-leden en advocaten worden op een gepaste wijze geïnformeerd over hun rechten in kader van deze verwerking. De gegevens worden maximaal voor 5 jaar bewaard.

De commissies zijn verantwoordelijk om alle passende maatregelen te treffen zodat de verwerking van de gegevens volgens de geldende wetgeving verloopt.

Hoofdstuk 3. Subsidiëring, programmatie en registratie

Artikel 35

Voor de berekening van de subsidies wordt er gewerkt met een programmatie om de beschikbare middelen zo correct mogelijk in verhouding met de werklust te verdelen onder de commissies. Hierbij wordt er een verdeling gemaakt die voor 90% bepaald wordt door het aandeel gewogen aantal inwoners van twaalf jaar of ouder in het werkgebied en voor 10% door het aandeel van de dagpopulatie beklagden en veroordeelden in de gevangenissen in het werkgebied. Er wordt op bepaalde vastgelegde tijdstippen ook een lijst met deze gegevens bekend gemaakt door de minister.

Artikel 36

De commissies moeten voldoen aan verschillende voorwaarden om een subsidie te kunnen ontvangen en mogen deze enkel aanwenden voor de betaling van zaken zoals omschreven in dit artikel. Onder de werkingskosten van de commissie kunnen bijvoorbeeld volgende kosten worden verstaan: kosten voor administratie en beheer van de organisatie, kosten voor telefonie, kopie en IT, kosten voor kantoor materiaal,... Er kan door de minister, in samenspraak met de commissies, ook een gelijke vergoeding voor de advocaten vastgelegd worden.

Artikel 37

Dit artikel bepaalt de indexering van het subsidiebedrag.

Artikel 38

De commissies mogen jaarlijks 10% van het subsidiebedrag overdragen als reserve naar het volgende jaar. De gecumuleerde reserve mag niet meer zijn dan 25% van de jaarlijkse subsidie-enveloppe. Dit biedt de mogelijkheid aan de commissies om uitzonderlijke bijkomende kosten zoals het vervangen van informaticasystemen of de organisatie van een symposium zelf op te vangen.

Artikel 39

De uitbetaling van de subsidies gebeurt in twee delen, elke keer 50% van het totaalbedrag. Een eerste uitbetaling wordt uitgevoerd voor het einde van februari. Een tweede uitbetaling gebeurt voor het einde van juli van hetzelfde jaar.

Artikel 40

De commissies dienen te verantwoorden hoe de subsidiemiddelen aangewend werden. Dit moet gebeuren in een inhoudelijk en financieel verslag. Dit artikel legt ook de minimumvoorwaarden vast waaraan deze verslagen moeten voldoen, alsook de gevolgen bij een laattijdige of gebrekkige indiening.

Artikel 41

Dit artikel beschrijft welke gegevens de commissies jaarlijks bezorgen aan de administratie. Het gaat om volgende gegevens: (1) het aantal vragen juridische eerstelijnsbijstand, (2) de leeftijd van de gebruikers, (3) het geslacht van de gebruikers, (4) de gezinssituatie van de gebruikers, (5) de nationaliteit van de gebruikers, (6) het probleemdomein waarop de vraag betrekking heeft, (7) de instanties waardoor de gebruiker verwezen is naar de juridische eerstelijnsbijstand en (8) de instanties waar de juridische eerstelijnsbijstand de gebruiker naar verwezen heeft. Het artikel bepaalt

dat de gegevens anoniem zijn, of als dat niet mogelijk is voor het doel van de verwerking, gecodeerd. De minister bepaalt de voorwaarden inzake de codering van de gegevens. Het functioneel bevoegde onderdeel van de Vlaamse administratie inzake de juridische eerstelijnsbijstand is de verwerkingsverantwoordelijke van de gecodeerde persoonsgegevens.

Hoofdstuk 4. Projecten

Artikel 42

Dit artikel bepaalt dat subsidies kunnen worden verleend voor projecten die inspelen op de behoeften van de commissies of een maatschappelijke behoefte.

Hoofdstuk 5. Toezicht

Artikelen 43 tot en met 45

Deze artikelen bevatten de bepalingen m.b.t. het toezicht op de subsidievoorwaarden en de sanctioneringsprocedures indien aan deze voorwaarden niet wordt voldaan.

Hoofdstuk 6. Slotbepalingen

Artikelen 46 tot en met 53

Deze artikelen vormen de overgangs- en slotbepalingen.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De subsidiebepalingen in dit ontwerp van besluit gaan uit van het bestaande globale budget voor de commissies juridische bijstand. Hiervoor is op de begroting 2021 een recurrent bedrag beschikbaar van 1.024.000 euro op begrotingsartikel GBO-1GCE2EW-IS. Dit besluit heeft dan ook geen budgettaire weerslag.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 12 mei 2021.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 24 juni 2021.

B. ESR-TOETS

Er is geen ESR-impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Voorliggend voorontwerp van besluit heeft geen weerslag op personeel, werkingsuitgaven, investeringen en schulden of ontvangsten van de lokale besturen.

4. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar definitieve goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de juridische eerstelijnsbijstand;
- 2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten het voormelde ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering te laten publiceren in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

1. Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de juridische eerstelijnsbijstand;
2. Het advies van de Raad van State nr. 70.146/1 d.d. 6 oktober 2021.